

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

UPA2019/165

09.04.19

/Peter Olsen

Qasigiannugit Aasiaallu akornanni erngup nukiganik nukissiorfiliorsinnaanissaq anguniarlugu aalajangiinissamut tunngavigisassamik Naalackersuisut UKA19 nallertinnagu saqqummiusseqqullugit peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Aalajangiinissamut tunngavissaliornermi ilanngullugu erngup nukiganik nukissiorfiliassap qanittuaniittut illoqarfiit nunaqarfiillu sorliit ilanngunneqarsinnaanissaat naliliiffigineqarsimassaaq taavalu nukissiutinut ataavartunut assigiinngitsunut Igaliko-mi misilittanermi paasisat atorneqarsinnaanersut ilanngullugit nassiuuasiunneqassallutik.

(Inatsisartunut ilaasortaq Aqqa Samuelsen, Inuit Ataqatigiit).

Inuit Ataqatigiit naleqartitatta pingaartilluinnakkattalu ilagilluinnarpaat, siunissami qaninnerpaami nunatta tamakkerluni 100 %-mik minguitsunik ataavartumillu tunngaveqartumik nukissiuteqarnikkut pilersorneqalernissaata piviusunngortinneqarnissaa.

Taamaattumik siunnersuuteqartoq aamma nammineerluni ilumoorpoq oqarami; Nunatsinni mingutsitsinngitsunik nukissiuteqarnerup suli ineriartortinneqarnissaa Inuit Ataqatigiit pingaartikkaat aammalu avatangiisinut mingutsitsinngitsunik nukissiutinik pilersugaanissaq kiisalu uuliamik isumalluuteqarnerup annikillisarneqarnissaanut suliniuteqartoqarnissaanut Inuit Ataqatigiit timitaleeqataarusuttut.

Taamaattumik siullermik siunnersuuteqartoq Aqqa Samuelsen Inuit Ataqatigiit, qutsavigerusupparput uumminga siunnersuummik soqutigintumik, pingaaruteqarluinnartumillu saqqummiussaqqamat. Aqqa Samuelsen qujanarujussuaq.

Aqqa Samuelsen, uuliamik atuinerup annikillisarneqarnissaa anguniarlugu, Qasigiannugit Aasiaallu akornanni erngup nukiganik nukissialiorfissamik pilersitsisoqassappat aaliangiinissamut tunngavissamik Naalackersuisut UKA19 nallertinnagu saqqummiuseqquneqassasut, inatsisartut aaliangiiffigisassaattut siunnersuuteqarpoq.

Naatsumik oqaatigissagutsigu, Aqqa Samuelsenip siunnersuutaanut Inuit Ataqatigiit isumaqataavugut. Siunnersuutaalu tapersorsorparput.

1993-miilli ullumikkumut tikillugu illoqarfiit arfinillit erngup nukinganik nukissiorfiliorminngaaniit nukimmik pilersorneqalersimapput. Nukissiorfiup naatsersuinera malillugu, taamatut erngup nukinganik nukissiuliorfinnik pilersitsisoqarsimaneratigut ukiumut 297 mio.kr.-niit 407 mio.kr.-nit tungaannut nunarput sipaaruteqartartoq.

Erngup nukinganik nukissiorfiliormermit aningaasartuutit qaffasissuugaluarput, nukissiorfinni taakkunani tallimani sanaartormermit aningaasaliissutit tassaasimapput 3.5 mia.kr. Paarlattuanilli ingerlatsinermit aningaasartuutit appasillutik.

Paasisat ilaat imaapput; Qasigiannuani Aasiannilu Nukissiorfiit innaallagassiorfinnik ingerlatsinerminut ukiumut 40 mio.kr. missaa dieselolie-mik pisisarnermimut atorsinnaasarai.

Tassa imaappoq; Erngup Nukinganik nukissiuliorfik Qasigiannugit Aasiallu akornanni pilersinneqartuuppat, taava ukiut qulit ingerlaneranni 400 mio.kr. sipaarneqarsinnaalissagaluarpoq. Ukiullu 20-it ingerlaneranni minnerpaamik 800 mio.kr. missaani sipaarneqarsinnaalissagaluarlutik.

800 mio.kr. aningaasarpassuupput; aningaasarpassuit siunertanut allanut pingaaruteqarnerusunut atorneqarsinnaagaluartut.

Naak nunarput erngup nukinganik nukissiuliorfinnik tallimanik peqaraluarluni aammalu innaallagissap pilersinneqartup 62,3%-iata missaa erngup nukinganinngaanniit pilersinneqarsinnaagaluartoq, taamaattoq innuttaasut 75,3 %-iisa missaat sulii dieselolietortumit kiassarneqartuupput.

Nassuiaatip ilaa tassaavoq nunap atugarisaatut kiassarnerup ilaa annertoq inuit namminneq uuliartortunik, kissarsuutaasigut kiassaateqarfiisigullu pissarsiarineqartarnera.

Taamaattumik erngup nukinganik nukissiorfiliormerup saniatigut aamma pingaaruteqarpoq, ungasianik kiassarneqarnerit, ungasianiillu innaallagissamik pilersorneqarsinnaanerit ineriartortitsuarneqarnissaat.

Nukiup pilersinneqartup tamakkiisumik atorluarneqarnerulernissaa pillugu anguniagaqartuar-tariaqarpugut, suliniuteqartuartaqarpugullu. Aporfiusinnaasullu suut tamaasa nungusartariaqarpagut nukimmik atorluaanerulernissarput aqqtissiukkumallutigu.

Nukimmik atorluaanerulerneq aamma siunissaq eqqarsaatigalugu aningaasarpassuarnik sipaaruteqarnerulernissamik nassataqartussaavoq; sipaaruteqarnitsigullu taamaalillunga suliniutinut allanut pingaaruteqangaartunut siunissaq eqqarsaatigalugu akissaqarnerulissaagut; atorluaanerulerneq sipaarutaaginnarani aningaasaqarnikkulli aamma inuiaqatigiinnut iluaqutaallualerumaarnissaa qularutissaanngilaq.

Minguitsunik ataavartunillu nunatsinni nukissiteqarneq ineriartortittuartigu; Seqernup Qinngorne-raniit pinngortuuppat, Anorisaataappat, Ikuallaavimmingaaneersuuppalluunniit tamaasa iluatigalu-git ineriartortittuartaqarpagut. Taamaattumik aamma pissangarpoq qilanaarnarlunilu Igalikumi misileraanerit qanoq angusaqarfiusimanersut paasisaqarfigissallugit.

Nukissiteqarnikkut Naalakkersuisut 2030-ip tungaanut takorluugaqarpud, pilersaaruteqarlutillu.

Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermet, Nukissiteqarnermullu Naalakkersuiso-qarfik quppersagaqqamik saqqummersitsisimavoq november 2017-mi saqqummersumik.

Quppersagaaraq taanna ima qulequtaqarpoq: “Kikkunnut tamanut nukissiteqarneq imerlu akikitsoq, nutaaliaasoq minguitsorlu.”

Tassani Nukissiornermi 2030-ip tungaanut anguniakkat tullinnguuttut 35-it eqikkarlugit allaaserineqarsimapput.

Taakkungangalu anguniakkani 35-usut akornanni anguniagassat ilaattut nr. 12-tut Aasiaat Qasigiannguillu eqqaanni nukissiorfiliortoqarsinnaanera anguniagassat ilaattut eqqaaneqarsimavoq.

Kisianni nassuiarneqarsimanngilaq allassimananilu qaqugorpiaq anguniagaq tamanna anguneqassanersoq, taamaallaat kingusinnerpaamik 2030-mi anguneqarsimasussat ilaattut allanne-qaannarsimalluni.

Aasiaat Qasigiannguillu akornanni erngup nukinganik nukissiorfiliortoqartuugaluarpat, tamanna nunatsinnut annertuumik pitsaasumillu kinguneqassagualarpoq. Ukiumut aningaasat 40 mio.kr. missaat dieselolie-mut atugassaraluit sipaarneqartalissapput, ukiuni 20-ni katillugu 800 mio.kr. missaat. Sipaarneqarsinnaasut aningaasarpassuupput. Aningaasarpassuit suliniutinut allanut pinga- arnerusunullu atorneqarsinnaagaluartut.

Erngup nukinganik pilersitsineq sipaarutaaginnarani aammalu suliffissanik pilersitsiinnarani, nunattai aamma aningaasarsiornikkut iluaqutigillualersinnaagaluarpa. Erngup Nukinganik nukissiorfimmik pilersitsineq imaassinnaavoq aamma suliffeqarfissuarnik, nunatta avataanersunit maannga nunatsinnut nuunnissamimmut aamma pilerisunnerulersitsinnaavoq. Imaassinnaavoq soorlu Facebook, Google, Amazon, allarpassuillu maani nunatsinni pilersitsinissaminnik pilerisunnerulersinnaapput erngup nukinganik nukissiorfimmik atorsinnaasaminnik pilersitsisoqar-simasoq paasigunikku. Aningaasarpassuarnillu tamanna aamma nunatsinnut isaatitsiffiullualersinnaalluni.

Taamaattumik; Aqqa Samuelsenip siunnersuutaa taperserlugu Sanaartornermut Nukissiteqarner-mullu ataatsimiititaliamut suliassanngorlugu ingerlateqqinneqarnissaa innersuullugu akueraarput.

Qujanaq

Peter Olsen
Inuit Ataqatigiit